

Zrínyi Miklós
Nemzetvédelmi Egyetem
Hadtudományi Doktori Iskola

**A Francia Köztársaság katonai stratégiája az európai
védelem alakításában a hidegháborút követő időszakban**

Doktori (PhD) értekezés

Fregan Beatrix

2006

Oroszország és Ukrajna után Franciaország Európa harmadik legnagyobb területű állama. Területe 551.602 km² (Korzikát is beleértve), népessége a legutóbbi népszámlálás adatai alapján (2001) meghaladja a 60 millió főt, ipari fejlettségét tekintve a nagy ipari országok egyike. Igen fejlett a nehézipara (kőolaj-finomítás, vas- és acél-, alumínium-, cement- és papírgyártás, vegyipar, gépipar). A franciaországi autóipar a negyedik helyet foglalja el Japán, az Egyesült Államok és Németország után. Franciaországban a mezőgazdaság igen nagy jelentőségű, az Európai Unió legnagyobb mezőgazdasági termelője, teljes kivitelének 16%-át alkotják a mezőgazdasági áruk és élelmiszeripari termékek.

Az 1958. évi alkotmány értelmében a parlament kétkamarás. A legfelső törvényhozó hatalmat az öt évre választott Nemzetgyűlés (Assemblée Nationale) gyakorolja. Az 577 képviselő közül 555-öt Franciaországban, 22 főt a tengerentúli területeken választanak meg. A választás kétfordulós: a mandátum elnyeréséhez az első fordulóban abszolút, a másodikban relatív többség szükséges. A parlament felsőháza, a Szenátus jelenleg 331 tagú; 306-ot az anyaországban, 13-at a tengerentúli területeken, 12-t a külföldön élő franciák választanak¹. A szenátusi választás közvetett, hat évre szól, oly módon, hogy a szenátorok harmadát háromévenként újjáválasztják.

Franciaország parlamentáris köztársaság, melynek élén az államelnök áll. A végrehajtó hatalom feje a köztársasági elnök, akit 5 évre, közvetlenül a polgárok választanak. Az elnök ratifikálja a szerződéseket, kinevezi a miniszterelnököt és elnököl a hetenként összehívott Miniszteri Tanácson. A miniszterelnök javaslatára a kormány tagjait az elnök nevezi ki és menti fel. Súlyos válság esetén feloszthatja a Nemzetgyűlést és rendkívüli állapotot hirdethet ki.

A helyi közigazgatás 1982-ben elfogadott reformjával megszüntették a prefektusi rendszert (a kormány regionális képviseleti rendszerét), a helyi közigazgatás szerveit a megyei tanácsok és a regionális tanácsok alkotják. Franciaországnak négy „tengerentúli megyéje és régiója” (DROM – Département et région d'outre-mer), négy, a „tengerentúli közösség”-hez

¹ www.senat.fr

tartozó területe (COM – Collectivité d'outre-mer) és két „tengeren túli társult területe” van. Az anyaországhoz tartozik még két „tengerentúli ország” (POM – pays d'outre-mer), valamint a „Francia-ausztrál és antarktiszi területek” (TOM – territoire d'outre-mer)² is.

Az ország a második világháborút követően csaknem teljesen elvesztette hatalmas – *felbomlásakor 76 millió főt tömörítő* – gyarmatbirodalmát. Népessége 1954-1989 között több mint 13 millióval nőtt, melyben a felszabaduló gyarmatok francia telepes népességének visszaáramlása, valamint a külföldiek betelepítése játszott elsősorban szerepet, a természetes szaporodás fokozatosan mérséklődött. A vendégmunkások száma a nyolcvanas évek közepén 4,4 millió fő volt (a népesség mintegy 8%-a). Franciaország népességének 92%-a francia, a többi nyelvi nemzetiség közül a bretonok (kb. 2 millió), a német nyelvű elzásziak (1,2 millió), a katalánok (300 000), az olaszok (Korzikán), a flamandok és a baszkok (200-200 ezer) száma jelentős. A lakosság 83-88%-a római katolikus, 5-10%-a szunnita mohamedán, 1,5-2%-a protestáns és zsidó vallású.

Az ország hadereje Európa és a világ egyik legfejlettebb, szerződéses állománnyal feltöltött hivatásos hadserege. Technikai felszereltsége jó, az interoperabilitás követelményeit kielégítő modern harceszközökkel felszerelt, különösen a tűzvezetési, tüzérségi és kommunikációs eszközök tekintetében³. Tisztikara, személyi állománya jól képzett, a többnemzeti műveletekben gyakorlatot szerzett. Haderőnemei között a haditengerészet atommeghajtású támadó tengeralattjárókkal, repülőgép-hordozóval rendelkezik, légieréjébe a közeljövőben a legkorszerűbb Rafale multifunkciós vadászrepülőgép áll szolgálatba. A csendőrség, mint negyedik haderőnem, a rendőrséggel együttműködve nyomozati jogkörrel is rendelkezve részt vesz a belső és külső katonai beavatkozások feladatainak megoldásában is.

A Francia Köztársaság védelempolitikai elvei között az összeurópai közös biztonság és védelempolitikai szempontok kerülnek előtérbe. Mindezek mellett

² Loi constitutionnelle No 2003-276 du 28 mars 2003, www.legifrance.fr

³ Lásd: Rajnai Zoltán: A tábori alaphírhálózat vizsgálata és digitalizálásának lehetőségei egyes NATO-tagországok kommunikációs rendszereinek tükrében, doktori (PhD) értekezés, ZMNE, 2001.

– *sajátos szereppel* – a NATO politikai szervezetének tagjaként minden szinten törekszik a szövetség eljárásaival, módszereivel, alkalmazási képességeivel a maximális interoperabilitás megvalósítására.

Hipotézisek:

- Franciaország védelempolitikája alkotmányos háttérrel rendelkező komplexen értelmezett nemzetvédelemmel azonosítható, ahol az erős hatalommal bíró köztársasági elnök szerepe kimagasló. A nemzetvédelmi feladatok ellátásában résztvevő szervezetek feladatrendszere és funkciói pontosan körülhatároltak, a közjogi méltóságok feladatköre a védelem politikai és katonai aspektusaiban jogszabályok által rögzítettek. A Nemzetgyűlés, mint legfőbb hatalmi és jogalkotói szerv a védelempolitikai feladatok végrehajtását jogszabályokban meghatározott feladatkörrel és felelősséggel foglalja keretbe.
- A védelempolitikai alapelvek, a haderő alkalmazási elvei nemzeti védelmi stratégiaként meghatározottak. A bipoláris világrendszer felbomlása után a védelmi stratégia az új nemzetközi környezethez adaptált módosításokat tartalmazza, és konkrét ellenségkép nélkül biztosítja az ország nemzeti érdekeinek és értékeinek védelmét és biztonságát.
- Franciaország a professzionalizáció mellett továbbra is fontos és kiemelkedő szerepet szán haderejének fenntartásában a nukleáris képességek elégséges szinten tartására, ugyanakkor az elrettentés meghatározó eszközeként biztonságának garanciájaként is értékeli azt. A haderő folyamatos korszerűsítésével és a technikai eszközök modernizálásával Európa egyik legerősebb és legütőképesebb fegyveres erejével rendelkezik, melyet a NATO-elvű alkalmazások és eljárások adaptálása is jellemez.
- Az európai biztonság- és védelempolitika terén a közös európai védelem gondolata, a kialakítás folyamata és ebben játszott szerepvállalása meghatározó, törekvései az európai gondolkodás elősegítésére irányulnak.

Hipotéziseim igazolásához kutatási céljaimnak az alábbiakat tűztem ki:

1. Vizsgálni az alkotmányos nemzetvédelem jogi aspektusait, bemutatni a védelem komplexitásának jelentőségét.
2. Felkutatni, bemutatni és értékelni a Francia Köztársaság hidegháborút követő biztonság- és védelempolitikájának legfontosabb alapelveit, összetevőit és annak alkotmányos hátterét.
3. Bemutatni és értékelni a francia professzionális haderő kialakításának legfontosabb elemeit, a haderő képességeit az európai műveletekben való részvétel területén.
4. Megvizsgálni Franciaország törekvéseit és szerepét európai viszonylatban, kiemelten az összeurópai védelem fejlesztése érdekében kidolgozott stratégiai célkitűzéseit.
5. Ismertetni a globális védelem katonai vonatkozású stratégiai elgondolásait, azok tartalmát, valamint bemutatni Franciaország nemzetközi szerepvállalásait az európai védelem alakításában.

Kutatásaim során *kiemelt módszerként* kezeltem a témában megjelent hazai nyomtatott és elektronikus tudományos igényű publikációk tanulmányozását, valamint ahol ezek nem álltak rendelkezésre, ott a *primer* – francia nyelvű – *szakirodalom felkutatását*. Ennek érdekében francia kormányösztöndíjjal és a Nemzetvédelmi Egyetem doktoranduszai részére kiírt pályázat elnyerésével kutatásokat folytattam a párizsi Összhaderőnemi Védelmi Kollégiumban, ahol a könyvtári kutatások mellett kurzusokat hallgattam a Francia Köztársaság, valamint az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájáról. Kutatásaimat kiegészítettem a Nemzetgyűlés (Assemblée Nationale) könyvtárában található dokumentumokkal, melyek kellő alapot adtak a kutatási céljaim megvalósításához és hipotéziseim igazolásához.

Dolgozatomban arra is törekedtem, hogy bemutassam a Francia Köztársaság stratégiai célkitűzéseit az európai védelem fejlesztésében, melyhez a francia szakirodalom mellett angol és amerikai dokumentumokat is felhasználtam. A haderő fejlesztése és átalakítása, a létszám, a fegyverzet és a szervezetek elemzésénél csak a hivatalos, törvényekben és a Nemzetgyűlés határozataiban foglaltakat, valamint hivatalos kormányzati Internetes oldalakat használtam fel az adatgyűjtés során. Témám kifejtése a globális védelem katonai aspektusaira irányult, és az azzal

szorosan kapcsolatban álló biztonság- és védelempolitikai összefüggések vizsgálatával kívántam hipotéziseimet igazolni.

Nem tekintetem kutatásaim tárgyának az évtizedes történelmi folyamatok részletes bemutatását, a haderő szervezeti változásainak részletes követését, valamint Franciaország két- vagy többoldalú nemzetközi kapcsolatainak elemzését az európai védelem alakításával szorosan össze nem függő területeken. Nem vizsgáltam Franciaország Afrika-politikáját, valamint a fegyverzetcsökkentési és leszerelési folyamatokat, hanem elsősorban a Francia Köztársaság helyét és szerepét vizsgáltam a biztonság – *katonai téren történő* – alakításában.

Kutatásaimat 2005 szeptemberében zártam le, a dolgozat szerkesztését 2006 márciusában fejeztem be.

Dolgozatom első fejezetében ismertettem a jogszabályi háttérrel. Meghatároztam:

Franciaország biztonság- és védelempolitikájának megítélése szempontjából rendkívül fontos megemlíteni, hogy jogi aspektusból vizsgálva a védelemben részt vevő szervezetek feladatait az Alkotmány, a Rendelet, valamint a végrehajtási utasítások körülhatárolják éppúgy, mint a közzogi méltóságok funkcionális feladatait.

A köztársasági elnök személye és hatalmi státusza jelentős, erős hatalommal bír, kezében összpontosulnak történelmi hagyományok alapján a haderővel kapcsolatos legfontosabb ügyek. Megítélésem szerint ez a szerep is hozzájárul ahhoz, hogy Franciaország fenntarthatja nemzeti nagyságát és befolyását Európa biztonságának garantálásában.

A nemzet életében a védelem és a biztonság központi szerepet játszik. Kutatásaim során is azt tapasztaltam, hogy Franciaország, Európa és a világ biztonságát érintő kérdésekben a széles értelemben vett néptömeg is képes véleményt nyilvánítani, kiállnak nemzetük felelősség-, valamint szerepvállalása mellett. A haderő presztízse az elmúlt évtizedekben jelentősen javult, köszönhetően egyrészt a katonák nemzetközi szerepvállalásának és az országon belüli biztonság

fenntartásában és fokozásában játszott szerepük miatt, másrészt a média pozitív képkalkotásának. Az utca embere nap, mint nap találkozik a rendőrökkel és csendőrökkel együtt járőröző katonákkal, a televízió-csatornák közvetítéseik útján bemutatják az afrikai, ázsiai, európai területeken dolgozó-harcoló katonák feladatait és helytállását a válsággócokban, vagy humanitárius akciókban. A nemzet összességében tehát felelősséget vállal a védelem és a biztonság megteremtésében, a haderő állandó fejlesztésével, korszerűsítésével a széles tömegek egyetértének. Ugyanakkor a fegyveres erők szerepvállalása a belső rendfenntartásban is jelentkezik, kapcsolatát a nemzettel a rendszeresen megrendezett találkozók, fegyveres bemutatók, az alakulatok nyílt napjai erősítik.

A szakirodalom tanulmányozása alapján megállapítottam, hogy Franciaország fontosnak tartja a nukleáris fegyverek birtoklásából adódó felelősségét, mellyel saját érdekeit és értékeit éppúgy védi, garantálja, mint ahogy az európai védelem érdekében is képes síkra szállni. Az ország védelmét globálisan értelmezve annak legfontosabb területeit a politikai hatalom köré összpontosítja, különösen a Szűkkörű Védelmi Bizottság vonatkozásában, mely a globális döntések kialakításának és végrehajtásának eszköze a nemzetvédelem területén.

Megítélésem és tapasztalataim szerint a hadkötelezettség felfüggesztése új távlatokat nyitott az állampolgárok honvédelemhez fűződő kapcsolatában. Új fogalommal ismertette meg a nemzetet a Védelmi Felkészítésre szóló Behívással, mely kötelezővé teszi a rendszeres (évi egy alkalommal) védelmi felkészítésben történő részvételt, melyben a fegyveres erők aktívan vállalnak szerepet bemutatók, előadások, konzultációk és vitaestek megrendezésével.

Tapasztalataim szerint a nemzetvédelemről, a nemzet nagyságáról és felelősségvállalásáról, az ország nemzetközi szerepvállalásáról az egyéni véleményalkotás kialakításában nagyon jó módszer, hogy a közoktatástól a katonai felsőoktatásig minden szinten szerepel a védelem és a biztonság, a honvédelem kérdésköreinek oktatása, melynek során magas szinten foglalkoznak a biztonság- és védelempolitika aktuális területeivel, a hazai és nemzetközi szerepvállalással. A katonai tanintézetekben (már a főiskolai szintű képzés elején is) magas óraszámban szerepel a nemzet, Európa és a világ biztonság- és védelempolitikájának oktatása. A

köztisztviselők, állami alkalmazottak részére a védelmi kérdésekben való eligazodás alapvető követelménynek számít. A számukra biztosított felkészítés is szervezett formában történik.

A második fejezet következtetései:

Az ezredforduló nemzetközi biztonsági környezetének alapvető megváltozása a francia honvédelem átfogó modernizációját igényelte és szükségessé tette az általános katonai stratégia rugalmas átalakítását a nemzeti biztonság- és védelempolitikai célkitűzésekkel összhangban. Biztonság- és védelempolitikája érvényre juttatása érdekében Franciaország globális, azaz polgári, gazdasági, szociális és kulturális dimenziókkal kiegészülő védelmi stratégiával rendelkezik, amely a francia nemzeti kohéziót megkérdőjelező potenciális fenyegetésekhez adaptált egyetlen megoldást jelent.

A vizsgált dokumentumok alapján kijelenthető, hogy a nukleáris elrettentés Franciaország függetlenségének és biztonságának végső eszközét, stratégiai önállóságát képezi, mely egyben a nemzet túlélésének alapgaranciája és a konfliktus tétjével arányban nem álló károkat helyez kilátásba a Franciaországot, vagy érdekeit ért agresszió esetén az elégségesség elve alapján. Ennek érdekében az atomütőerő megfelelő szinten tartása kiemelt célt és feladatot jelent, ami egyben hozzájárul Európa biztonságához és a világban kialakult erőviszonyok fenntartásához.

A fejezetben igazoltam, hogy a *francia katonai stratégia alapja ma is az autonóm, hiteles nukleáris elrettentésen alapuló de Gaulle-i stratégia*, de ennek sokkal flexibilisebb és az új nemzetközi geostratégiai, geopolitikai adottságokra nyitottabb változata. Ez a nukleáris koncepció a nemzeti felségterület védelmét tekinti mindenek fölött állónak, mivel a honi terület fölötti teljes ellenőrzés a nemzeti függetlenség egyik záloga. Ez ma is érvényes tétele a francia biztonság- és védelempolitikának. Franciaország rendelkezik az ország biztonság- és védelempolitikai alapelveit rögzítő Fehér Könyvvel, mely tartalmazza a védelem legfontosabb összetevőit éppúgy, mint az ország létérdekeinek megvédésére irányuló törekvéseket az esetleges agresszió ellen. Franciaországnak nincs pontosan behatárolható ellenségképe, védelmét és biztonságát a nemzetközi környezethez

adaptált alapelveknek, valamint a nemzeti katonai stratégiának megfelelő haderővel garantálja. A Fehér Könyv megerősítette a de Gaulle-i nukleáris stratégiát, mint a biztonság alappillérét. Ez tehát továbbra is a védelmi stratégia fő eleme maradt, melynek elsősorban politikai, azaz fenyegető-elrettető szerepet tulajdonít a francia politikai vezetés, de ma már nem zárja ki ennek rugalmas alkalmazását sem, regionális terrorista hatalmi célpontok ellen, amennyiben azok terrorista akciókat hajtanának végre francia létérdekek ellen. Bizonyítottam, hogy a Fehér Könyv jelentősége vitathatatlanul kiszélesítette a francia nemzetvédelmi gondolkodásmódot és megalapozta a mai védelem, és katonapolitika irányait, a nukleáris elrettentés és a hagyományos erők szerepének világos szétválasztásával pedig a koalíciós, de főleg európai szövetségekben való részvétel dominanciáját.

Igazoltnak látom, hogy az átfogó védelmi hadászati elgondolások új prioritásokra és katonai képességekre helyezték a hangsúlyt a fegyveres erők feladatait illetően. Megerősítették az ország elkötelezettségét a NATO- és az európai védelmi integráció kiépítése mellett. Megállapítottam a felkutatott dokumentumok alapján, hogy Franciaország védelme már nem csak az ország területére korlátozódik, ezért a hagyományos erők feladatai kiszélesedtek, új funkciókkal gyarapodtak, így aktív szerepet vállalnak a válságmegelőzés, válságkezelés, és az ENSZ égisze alatti koalíciós keretekben végrehajtott béketeremtés feladatai területén is.

Bemutattam, hogy a védelmi stratégia elemeként forgatókönyveket dolgoztak ki az esetleges konfliktusok jellegének és méretének megfelelően, majd ehhez adaptálták az általános katonai stratégiának a haderőre háruló feladatait is.

A harmadik fejezet:

A hidegháború befejezését követően a tömeghadseregek és a túldimenzionált költségvetésű haderők kora lejárt és több országban, köztük Franciaországban is megkezdődött a fegyveres erők stratégiai, valamint doktrínális reformja a NATO 1991. évi római csúcsértekezlete új stratégiai koncepciójának elfogadása és az Egyesült Államok 1993. évi védelmi felülvizsgálata után. A védelmi kiadások

fokozatos csökkentése, az új kihívásoknak való megfelelés, valamint az a tény, hogy Franciaországnak nem kellett számolnia többé közvetlen fenyegetéssel határai közelében, a francia védelempolitika átgondolására készítette a politikai döntéshozókat.

A köztársasági elnök döntése alapján megindult a honvédelem teljes szervezeti reformja és a sorkötelezettség felfüggesztése, mellyel kezdetét vette a hivatásos haderő kialakítása. A nagyjelentőségű feladatnak megfelelően kidolgozták az átalakítás hosszú távú programját, melyet a katonai tervezési törvények foglaltak keretbe és kezdetét vette a szervezeti átalakulás mellett a fegyverzeti programok átalakítása is. Ezzel Franciaország a „HADERŐ 2015” program végére Európa egyik legkorszerűbb, legütőképesebb haderővel rendelkező országa lesz. Az új biztonsági helyzetnek megfelelően a fegyveres erőkkel szembeni elvárások között új prioritási sorrend jelentek meg, mint az elrettentés, a válságmegelőzés, az ország területén kívüli térségben történő alkalmazás és a honvédelem. Ezzel Franciaország kinyilvánította szerepvállalási kötelezettségét a különböző intenzitású válságok kezelésében Európában, és azon kívül is. A dokumentumok elemzése alapján megállapítottam, hogy a nukleáris elrettentés továbbra is a védelmi stratégia alapeleme, a nemzetközi stabilitás fontos tényezője, és Franciaország létérdekei fenyegetése elleni végső garancia eszköze marad. Atomfegyvereit továbbra is az éppen elégséges, de még meggyőző szinten tartja. A haderő elhatározott átalakítása befejezésével Franciaország az euroatlanti jelleg erősítésével elismeri a NATO és az EU közös felelősségét Európa védelmében, mellyel azonosulva kész lesz az európai szintű biztonság és védelem garantálására.

A negyedik fejezet következtetései:

Franciaország és az Észak-atlanti Szerződés Szervezete közötti viszony mindig is a francia kül-, biztonság- és védelempolitika központi eleme volt. Franciaország 1966-ban kivonult az integrált katonai szervezetekből és azóta is független státuszt képvisel a Szövetségben belül. A hidegháború végéig ez a de Gaulle-i modell megkérdőjelezhetetlen paradigmaként érvényesült. Míg a Szövetség és Európa egyik fele az euroatlantizmust tekintette az egyetlen biztosítéknak a földrész biztonságát érintő kérdésekben, addig Franciaország az ENSZ és a Nyugat-Európai Unió, majd később az Európai Unió szerepének megerősödését kívánta

előmozdítani. A de Gaulle elnök által megálmodott eszmék tartósan beidegződtek a francia gondolkodásba, melyek – *személyes tapasztalataim szerint* – meg is maradtak napjainkig. Az európai Európa gondolata, és annak igazolása, hogy az Urálig terjedő szuverén nemzetállamok közössége váljon a jövő békéjének és biztonságának zálogává, szintén a de Gaulle-i eszmerendszer meghatározó alkotóeleme volt. A vizsgált dokumentumok és személyes benyomásaim alapján kijelenthetem, hogy a mai Európai Unió gondolatvilága az említett államfő politikai pályafutásában már jelen volt, és amelynek folyamatosan nagy jelentőséget tulajdonított a francia politika. Gondoljunk csak az EU Alkotmánytervezetere, amelynek kidolgozását is francia államfő, Valéry Giscard d'Estaing irányította.

Véleményem szerint a kialakult történelmi folyamatok során bebizonyosodott - és a franciák is belátták - hogy országuk visszatérése a NATO katonai szervezeteibe hozhatja meg az országnak azt a lehetőséget, hogy ismét a világpolitika részesévé váljon, megteremtve ezáltal azt a perspektívát is, hogy a francia nemzet jelentősége megjelenjen világviszonylatban. A francia függetlenségi törekvések tehát egyre inkább lazultak a NATO irányában. A döntéshozók elismerték azt a tényt, hogy a közeledéssel nagyobb befolyásra tehetnek szert a jövőbeni döntések meghozatalánál, mint amekkora függetlenséget biztosított a különállás.

Megítélésem szerint az 1995 utáni, Jacques Chirac államfő első elnöki időszakában véghezvitt NATO közeledési szándékot nem igazán lehetett hirtelen szembefordulásnak tekinteni a de Gaulle-i modellel szemben, sokkal inkább a megváltozott európai stratégiai körülményekhez történő alkalmazkodás egyik formájának. A NATO-ban megkezdett reformfolyamat biztató kilátásokat jelentett, amelyből Franciaország sem akart kimaradni, elismerve a transzatlanti kapcsolat tartós fennmaradásának jogosságát, és 1995-től Franciaország ismét jelen van a Szövetség védelmi minisztereinek értekezletein, a Katonai Bizottság ülésein, valamint a Nemzetközi Katonai Törzsben.

Európa két gazdasági nagyhatalma (Németország és Franciaország) között a második világháború óta erős érdekellentét bontakozott ki. Franciaország a rivális németekben, a háborút vesztesen befejező ország folyamatosan megerősödését látta katonai, politikai és gazdasági téren is. A világenyhülési politikai folyamatok

hatására, a két Németország egyesülése csak fokozta azokat az aggodalmakat, melyeket de Gaulle államfő már évtizedekkel korábban előre vetített. Az elnök kimondta, hogy Németországgal erős együttműködést kell kiépíteni ahhoz, hogy Franciaország európai politikája megvalósuljon, hiszen ez lesz a közös Európába vezető út egyik záloga. A helyenként és időszakonként fellépő nézetkülönbségek ellenére összességében sikeresnek mondható politikai és gazdasági együttműködés folytatása katonai síkon is megtörtént. A Francia-Német Közös Biztonsági Elgondolás, a Francia-Német Dandár felállítása is bizonyította, hogy a két ország szoros együttműködésével kidolgozott elkötelezettségek és kezdeményezések megteremthetik a közös európai biztonság- és védelempolitikai koncepciót. A folyamatok bizonyították azt is, hogy a terrorizmus elleni harc, az integrált védelmi ipar kialakítására és fejlesztésére vonatkozó kezdeményezések, valamint szerepvállalások jó példát mutattak az együttműködés lehetőségeire még a korábban szembenálló nemzetek között is.

Franciaország a politikai, gazdasági és katonai síkon folytatott együttműködés felvállalásával igazolta az összeurópai gondolkodás, illetve fejlődés kialakítását és folytatását, jelentős kezdeményező szerepet vállalva a közös európai biztonság és védelem megteremtésében.

5. Következtetések, új tudományos eredmények

A II. világháborút követően Franciaország védelempolitikáját a hagyományos, világosan behatárolható, masszív és viszonylag kiszámítható fenyegetettség és ellenségkép, azaz a szovjet tömb határozta meg. A '90-es évektől azonban a fenyegetések természete megváltozott, váratlan és hihetetlenül széles skálán mozgó válságok és konfliktusok követték egymást. Bár a fenyegetések egy része hagyományos katonai eszközökkel leküzdhető etikus jellegű maradt, azonban mára már nyilvánvalóvá vált, hogy a konfliktusok nem pusztán katonai jellegűek. Világosan látható, hogy a demográfiai és gazdasági fejlődés, valamint a szociokulturális különbségek által indukált egyensúlytalanságot a jelen időszak új kihívása, a globalizáció köti össze.

A francia politika aggódva figyeli a nemzetközi erőviszonyok változásait, amelyek napjainkban nem csupán politikai vagy katonai, hanem elsősorban gazdasági természetűek. A kereskedelmi globalizáció erősödése az egyes államok befolyásának elvesztésével jár, ezáltal pénzügyi, ideológiai, sőt bűnözői érdekek profitálhatnak a nemzetközi piacgazdaság működésszabályozási hiányosságaiból. A globalizációs folyamatok a nemzetközi kapcsolatok mély átalakulását vonhatják maguk után.

Franciaország európai és világszinten kinyilvánított ambíciói túlmutatnak a saját ország határain, mivel a belső és külső biztonságot szétválaszthatatlan elemként értékeli, ugyanakkor önálló cselekvési képességét továbbra is meg kívánja őrizni, amennyiben saját érdekei, illetve értékei védelme, továbbá kötelezettségei ezt megkövetelik a demokrácia és az emberiség jegyében. A francia védelempolitika a nemzethez kötődő létérdekek védelmén túl sokkal szélesebb keretekben gondolkodik a védelemről. Bevezette a globális védelem fogalmát, amely a globalizáció következményeinek, a külső és belső fenyegetések egybefonódásának terméke.

Értekezésemben áttekintést adtam Franciaország védelempolitikájának alapjairól, ismertettem a védelem alkotmányos háttérét és intézményeit. Bemutattam a Francia Köztársaság erős elnöki hatalmon alapuló kormányzati döntéshozatali metodikáját a védelem folyamatos és szilárd fenntartásában, ismertettem a legfontosabb közjogi-politikai szerepet gyakorlók feladat-, illetve felelősségrendszerét a nemzeti és nemzetközi béke fenntartásában.

Kitűzött kutatási céljaimnak megfelelően megvizsgáltam, és értékeltem az ország katonai stratégiáját, valamint annak tartalmát, funkcióit, kiemelve a nukleáris elrettentés fontosságát, mely az ország függetlenségének és biztonságának végső eszközét, stratégiai önállóságát biztosítja. Bemutattam azokat a nemzeti sajátosságokat, melyeket Franciaország saját és tágabb értelemben európai védelmének fenntartása érdekében tett és tesz napjainkban is. Ismertettem a francia haderő átalakításának legfontosabb elemeit, a modernizáció hosszú távú célkitűzéseinek megfelelő haderő szervezeti átalakításának és technikai fejlesztésének legfontosabb ismérveit és folyamatát.

Dolgozatom utolsó részében összefoglaltam Franciaország helyét, szerepét, kezdeményezéseit és szerepvállalásait az európai védelem kialakításában és formálásában. Értékeltem az ország kapcsolatrendszerét az európai védelem szempontjából is kiemelten fontos partnerével, Németországgal, valamint az Észak-atlanti Szerződés Szervezetével. Összefoglaltam Franciaország erőfeszítéseit az Európai Unió katonai képességeinek kialakításáért és fokozásáért.

A kidolgozás során kiemelt célként kezeltem, hogy a kis számú hazai szakirodalom feldolgozása mellett primer dokumentációkat dolgozzak fel, melyeket a francia Nemzetgyűlés könyvtárában, valamint a párizsi Összhaderőnemi Védelmi Kollégium dokumentumtárában volt alkalmam fellelni.

Értekezésem új tudományos eredményeinek tartom:

- 1.) Elemző értékelést adtam a Francia Köztársaság védelempolitikájáról, célkitűzéseinek és a védelem komplexitásának alkotmányos háttéréről, a nemzetvédelemben résztvevő legfontosabb szervezetek feladat- és funkciórendszeréről, és a Fehér Könyv vizsgálatával és elemzésével összefoglaló az ország általános katonai stratégiájáról, annak összetevőiről, és a védelem garantálása érdekében a haderő legfontosabb alkalmazási elképzeléseiről.
- 2.) A haderőreform tudományos alapossággal történő elemzésén keresztül bemutattam a professzionális haderő létrehozásának folyamatát, a francia képesség alapú haderő kialakításának és alkalmazásának lehetséges változatát.
- 3.) Tudományos igényességgel vizsgálva a Francia Köztársaság biztonság- és védelempolitikai törekvéseit, Vizsgáltam, értékeltem törekvéseit és szerepét az európai védelem kialakításában és megszilárdításában.
- 4.) Feltártam a francia érdekérvényesítés és katonai képességek változásának főbb irányait, amelyek az ország regionális és világszintű törekvésein keresztül járulnak hozzá a válsághelyzetek megoldásához, valamint amelyek alapján Franciaország fenntartja nemzetközi pozíciót.